

ВХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Рукописів не звертається.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і західній Європі, Франції, Голландії, Бельгії 20 фр., Італії 750 зол., Німеччині 750 зол., Швейцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Бельгії 750 зол., Австрії 750 зол. — Золота адреса 1 зол.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

(На маргінесі смерти короля Файсала).

Помімо розвитку повітряної комунікації

Але поперше того, що перед роком в Британія зрілася мандату над Іраком, її впливи й далі такі сильні як передтим. Англіїці все тримають руку на цілому державному апараті самостійного Іраку, — кожне міністерство має англійських дорадників, військова місія стало перебуває в Багдаді, а у віддалі 100 миль від столиці, знаходиться сильна англійська авіабаза спеціального стратегічного призначення, — пункт оборони імперіальної комунікації.

(На основі автентичних листів з України.)

— "В Москві я хоч за два хунти "халбю" працював, а там (в Азії — Т. М.) за 200 грамів цюго халбю треба працювати... Обладив я ті "Тяно-Шані" і побачив "поленське життя" — сілози, гніт, кабалу та рабство. — небувале рабство та нищету..." "Коли я прибув до Москви, то в нім не міг ні анізлати та зрозуміти... тут побачив в тисячі селян особливо з України; валиюся скрізь під заборами (плотами — Т. М.), прошу халба, плачуть дітки малесенькі, обіріваю, позмучені; страшно галзнуть; дивлюсь на нім не могу второпати, що таке сталось. Понізажаю з вокзалу в центр города, а тут —

море сіл та риданих; бо почули, що тут, у Москві єсть хліб і, що його тут можна купити хоть і дорого, абож випросити, — правда, немає в кого і випросити... — „Я бачив, — продовжує він, — як одна жінка-робітниця якось загубила хлібну зарплатку і плакала (кажу по честі) дуже ніж за рідним батьком; бож вона тепер не їстиме три місяці хліба, аж поки видадуть нову хлібну картку...“

А ось що пише з України донька В. до свого батька М.:

— „По дорозі з М. до самого Б. я побачила щось жахливе та страшне, а ще гірше чула, як розказують, що твориться в житті селян... Я дуже побоювалася за становище нашої родини, яка перебуває в бурі жахливого голоду, — голоду небувалого в історії України. (Підкреслення авторки листа — Т. М.)... Рідне „село зробилося, як пустеля, ошарпане та заросле бур'янами. В хаті я побачила всіх живих, але о-

бірваних, страшно змучених, постарілих... За одних два роки все різко змінилося. Що пережили та як пережили (особливо цю весну), як розказують так водос дубом стає... Ну, то це жось пройшло, а тепер виникає в кожного селянина питання, — а щож покаже будуча аїма а також і весна????“

Справді, це той запит, над яким повинен зупинитися кожний з тих українців, який ще має в своєму серці бодай крихітку людського сумління. Не вистачить того! Треба напружити всі свої зусилля, змобілізувати всі свої сили та засоби на те, щоби запобігти катастрофі, яка грізно насувається з кожним днем на наші села та убогий обшарпаний люд. Передовсім треба дійсно допомогти голодним, а то шляхом якнайшоршого усунення властивих причин цього нечуваного та небувалого в історії України — голоду.

Т. М.

Навчання української мови в гімназіях нового типу.

З ріднопільських кіругів повідомляють нас: Українське громадянство охоплюване тим, що в державних гімназіях з польською мовою навчання у І. класі нового типу (давніший III.) ще вчать уже української мови, хоч у тих місцевостях, де нема українських гімназій, у І. класі нового типу є декуди великий відсоток української молоді. Заінтерпелювані директори гімназій відповідали, що не мають ніякого розпорядження з Кураторії і тому не можуть навчання

української мови впровадити. До Головної Управи вплинуло вже кілька писем (зі Самбора, зі Онятина і з Тернополя) з проханням та інтервенцією. У цій справі Головна Управа внесла меморіал, а також II представник засягав відповідних інформацій. У Кураторії пояснили йому, що дійсно з міністерства освіти нема досі ніяких заходів. Кураторія вислала зі свого боку відповідне письмо до міністерства. Висіли дальших заходів будуть оголошені в пресі.

Чи українська кооперація справді надибує виняткові труднощі?

В 37-ому ч. „Господарсько-Кооперативного Часопису“ наводимо цікавий лист, який передруковуємо. — РЕДАКЦІЯ.

Високоповажаний Пана Доктор!

Повернувши з відпустки прочитав я в 13. числі „Порадника Спудзельзі“ в 1. липня ц. р. закінчення Вашої статті п. н. „Трилітній план праці української кооперації“, в якій між іншим пишете:

„Коли згадуємо тут про третю частину постанов Загального Збору РСУК, то робимо це тому, що українська кооперація де може — і поза границями Польщі і в її границях — жалеться на труднощі й перешкоди, які мають ставити їй

державні уряди. Недавно порушив цю справу в загальному рефераті про українську кооперацію на зборах кооперативістів у Варшаві посол Остап Лудський. При закінченні дискусії один з відомих польських кооператорів у Варшаві мав заявити: „Мені як полякові-кооператорові прикро було слухати про ці винятково тяжкі умовини, серед яких мусить працювати українська кооперація в Польщі“. Ці слова напевно повторено далі. Коли їх сказано у цій формі, то думаємо, що треба би бути обережнішим при подібних есуніаціях на підставі як-не-як одностороннього освітлення фактичного стану. Працюючі на цьому самому терені польські кооператори не бачуть виняткових утруднень і кривд української кооперації. Укра-

Спеціаліст недуг жібох і акушерів
Д-р Олександр Подолинський
пернув і ординує від 9—10 рано і 3—5 вечора
ПРИ ВУЛ. ПОТОЦЬКОГО Ч. 8
ч. телеф. 15-60.

їнські кооперативи можуть працювати спокійно і розвиваються, як засвідчують тисячі літкованих членів, працівників або управителів органі кооперативів заслужена кара, яку через те робити загального закладу проти української влади“.

Оцими словами підкреслює Ва. Пана Доктор, сумнів, чи інформації подані мною на з'їзді Товариства Кооперативістів у Варшаві винятково тяжкі умовини, серед яких мусить працювати українська кооперація, є правдиві. Як би не так, а з них до відома тієї тільки частини літкованих членів, працівників або управителів наших кооперативів.

Тому то ще раз підтримую мої інформації, які подав я на з'їзді Товариства Кооперативістів у Варшаві про виняткові умовини української кооперації як вповні правдиві. Особливо торкається це мого твердження, 1) що в часі війни грізних подій восени 1930 р. масово знищено члени складів наших кооперативів, при чому в однім випадку по нинішній день гілка урядовців чи управителів розполітизування якоїсьбудь іншої передбаченої законом кооперації всеж таки по нинішній день не засвідчує та що про їх висоту свідчать вискі літкованих членів „Центросоюза“ за знищені союзи у кількості 500.000 зол., 3) що на Волині тільки українських кооперативів приналежних до РСУК вимагають попереднього затвердження адміністраційною владою проекту урядовців, коли інші кооперативи в цілях Польщі можуть вести свою діяльність за попереднім повідомленням влади, 4) що цей до нікого іншого (навіть до польської торгівлі) не прикладений розпорядок польської адміністраційної влади розставляє кож на всі від давніх літ за оголошенням значної опечатала на Волині і Либельдні. Крім того сотню українських кооперативів, при чому по довгих місяцях повідомлено їх, що стоять на основі § 14. пром. закону, якого не стосу-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 16. ВЕРЕСНЯ 1933.
МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Спомини лікаря з магічною рукою.

(Докінчення).

Знав Мунте чимало великих людей та тільки сям-там згадує їх імя: „Над входомими дверима сяло гарне колірове вікно з добрих чіпквеченто — почесний дар міста Фльоренції для Елеонори Дузе, яка дала мені його на спомин своїх останніх відвідин у Сан Мікеле“. Імена та слова великих людей не повторює він ніколи для підвищення власного імення та власних слів; він згадує їх так само як власні найбільші успіхи тільки тоді, коли може кинути проміньчик світла на складний механізм людської психології.

Люди, що мають багато успіху в житті і ділять до високим становищ, завдяки обому талантові і винятковим обставинам, мають несвідомий нахил пояснювати свій успіх, талант і ці обставини. Ось чому книжки великих діячів рідко коли бувають винятки від пересічних і рідко дорівнюють їхній величині. Інша річ доходити до практичних здобутків, інша — філософувати.

Книжка Мунтего потверджує його великий психологічний хист, що давав йому змогу відгадувати справжню недугу пацієнтів: потверджує саме тим, що замість давати псевдонауковий матеріал, оповідає різні пригоди, майже анекдоти. Мунте не наважиться відкрити не один із секретів лікарської професії, коли треба було лікувати „ведучих з уяви“ звичайними ошуканими, наче розпечених дітей. Однему із своїх старих приятелів, що тратив постійно клієнтелю, придумав він звичайний „шведський масаж“, який, ужитий раз дотепно у випадку високоповаженої, багаті особи, переіменувся у сензаційний новий лік, що притягував американських мільйонерів.

Гарні, багаті дами пропадали за Мунте; деякі з них дохалися в ньому і переслідували

його своїм темпераментом часто тільки тому, що він не закріплював їхніх намірів. З меланхолійною іронією оповідав він про ці перемоги, в яких інстинктивно йшов за радою Наполеона — втілюючи перед коханням. Неоднораз час не може йому вибачити такої втечі в одну місячну ніч у парк перед закоханою в нього молодого графиню, якої єдиною недугою був її старий чоловік; неоднораз хотів би почути бодай одно слово більше про сцену в неаполітанському монастирі „Живо похоронених“ черниць, коли він у приступі нестримної жаги обняв „сестру Урсулу“.

Дискретність Мунтего чергується з його не-дискретністю. Не чуємо про ні одну його власну любовну пригоду, хоча міг їх мати більше, ніж оповів нам інших; зате маємо характеристику його неодного професійного суперника, таку веселу, що й на думку нам не спаде, що Мунте передає її з зазвисти.

Завдат багато думав він про життя, занадто часто бачив смерть, за багато знав тайні кар'єри та багатства, щоби міг задовольнитися почесностями та майном. Віримо йому без слів, що найбільше задоволення відчував він, коли помагав бідним і нещасливим, не думаючи ні про себе ні про своє середовище. Вуличний замітач, грабар, неграмотний селянин це були його найкращі приятелі тому, що вони переважували його добротою та жертвенністю.

Мунте мав дар знижувати себе та підвищувати до рівня тих, з якими ділився думками та почуттями. Тому поводився однаково свобідно на соломі а бандитом, у графському салоні, у хаті примітивних лясляндців, у кімнатці вуличної дівчини та між неаполітанськими рибалками. Його велика сила волі ставала йому у пригоді, коли треба було в один мент забути про все і кинути в новому напрямку, хоча би тільки для помочі звичайній, незнайній йому людині.

Мав цей небуденний лікар кілька моментів у своєму житті, які не пробує розяснити доступним йому знанням. Коли згадує він їх, не знає сам, як і ми, чи не тільки один фрагмент його

мрій чи один клієнт дійсності. Від ірраціональних усмішок оповідача анекдотів переходимо до блаженної усмішки аскета, що дивиться змислом на щастя: як несподівано під впливом життя здобув він те, що складається з найвищих цінностей людини — кілька годин добровільної праці, що погідне небо і здоровий сон, після довгих сонних ночей.

Усе його життя минало у боротьбі з його потребами: помагати живим істотам своєю рукою лікаря та філантропа і жити самотою в зоні природи, далеко від людей, що давали йому своїми низькими вахлами, яких не мав (як завсіди він вірив) звірі — сотворити величисті, злові та порожні.

Коли зачинаємо його книжку, маємо враження, що міг би він був змалювати ще змислом стільки людей і сцен, цікавих, живих, з трьома рефлексіями, що заступають довгі ліпи, описи та роздумування. Та те, що він мав: — себе, вистачає. Книжка його має французьке motto: „Не дати людям себе самою значить не дати їм нічого“. З усіх операцій, які робила його рука ця остання може найбільше диву гідна, дарма, що написати книжку він мав кожний, коли найде тільки одного клієнта — видавця.

Саме своєю книжкою свідать Мунте, який доказ, що між чисто фізичним життям і духовним світом людини істають величисті від тих, які досі розясняли за допомогою та психологія. Неоднораз писав він про пів життя вправи на те, щоби діяти до такої стоти вислову та такої безпосередності, як ушов Мунте, коли почав знайомити в своїй паві сторінки свого життя.

Після останньої війни появилася стільки мінливих великих людей, що були учасниками свідками великих подій. Нема між ними нікого, що оповідаючи пережите, бачило та перемає дорівняв би багатством внутрішнього життя тому шведському лікарю — учасникові та нові бчєнних людських трагедій і комедій.

влада до вілних інших торговельних підприємств цього типу, 6) що на Любелішнін опечатано чимало українських кооперативів поліцією при чім аж по 8-ох місяцях адміністраційна влада звернулася до суду, щоб розв'язати ті кооперативи за недовідання ними в бажаних межах культурну діяльність, та що в суді вирішено розв'язати ті кооперативи без переслухання їх управлінських органів, на основі одностороннього освітлення справи державною поліцією, при чім стверджує, що в багатьох випадках не було в цих кооперативах ані комуністичного, ані націоналістичного ані будь якого розполітикування, 7) що волинська влада замикав нам льокалі навіть найкращі в даній місцевості як грівні для життя людей, хоч у цих льокалях і переднім і потім були приміщені інші торговельні підприємства, 8) що від кількох літ не можемо відбутися на Волині ані одного кооперативного курсу, хоча переднім ніколи не було навіть закиду проти змісту викладів на наших кооперативних курсах, — 9) що на Волині в Любелішнін не карється „заслужено“ членів кооперативу, її працівників чи управу за їх „розполітикування“, але безосновно опечатується укр. кооперативні крамниці та молочарні.

Ви вважаєте, Пане Доктор, ці мої твердження як-не-як а односторонніми. Задля цього про-

пону Вам зайти в будь який умовлений день до мене, щоб я міг підтримати перед Вами ці твердження безліччю документів. Щоб перевірити ці документи, пропоную Вам далі виїхати зі мною до відповідних місцевостей. Тільки таким чином ствердивши обидва на місцях дійсність, в яку покищо не можемо, чи не хочете повірити.

На кінець дозвольте, Ви, Пане Доктор, повідомити Вас, що українська кооперативна апелявала до Міжнародного Кооперативного Союзу у всіх цих справах щойно тоді, коли лишилися безуспішними всі її меморіали до місцевої та центральної влади, — що плановано українська кооперативна повідомляла про це польських товаришів — членів Ради Міжнародного Кооперативного Союзу та що наведеної Вами заяви одного з відомих польських кооператорів по моїм викладі у Варшавським Т-ві Кооперативів ніде далі не повторено.

Нерепляче очікуючи повідомлення, коли задумуєте Ви, п. Доктор, перевірити всі мої висловлені твердження на основі відомих у мене документів та виїхати на терен, остаюсь

з глибоким поважанням

Остан Луцький,
директор РСУК.

ОСТОРОГА.

В останніх днях почалася на торг. ринку для брудної конкуренції паста до обуми „Елегант“ н-га Луцького докладно зверний увагу на пасту „ЕЛЕГАНТ“.

Тому просимо наших відборців і прихильників звертати увагу на фірму на всіх наших коробках і пакунках О. ЛЕВИЦЬКА І СКА у Львові вул. Кордєцького ч. 51. тел. 60-04, як також коробки нашої пасту „ЕЛЕГАНТ“ для розважання бандерольною червеною спаскою в місці замкнення коробок.

Фабрика пасту ЕЛЕГАНТ
О. Левницька І Ска у Львові
вул. Кордєцького ч. 51.

2 2 — 2

торії; ерго — українці, які пишуть на сторінках польської преси, віддають себе на службу польській великодержавницькій ідеї, словом це хурли, національні зрадники... Таке „засадниче“ становище може бути впливом або фанатичної доброти влої, — тоді воно є доказом лише тупоумності. Або висловлюють його люди, яких єдиною ціллю є лише оплювати свого політ. противника, не вдаючись в розгляд засобів, і тоді те становище є наскрізь хуліганське. В одному і другому випадку полеміка дуже важка. „Наш Клич“ не робить відповідальним українців, що користають з можливості промовляти зі сторінок польської преси до польського читача про українські справи, не робить їх відповідальними за речі, які вони пишуть. Він складає на них відповідальність за цілу ідеологію даного польського часопису, за цілий часопис, так, наче би вони могли кермувати цілим видавництвом! Забувають, що тоді видавництво не було би вже польське, тільки стало би українським, а тоді й трибуна його відразу втратила би свою нинішню вартість саме польської трибуни. Колиж і зверне вже „Наш Клич“ увагу на зніст якоїсь української статті у польській пресі, то лише на те, щоб вираати відтілі кусень речення, по своєму накрутити і по своєму, брехливо й фальшиво інтерпретувати. Це зовється „принципіальна публіцистична етика“.

Підписаний, користаючи з запрошення редакції, оголосив у цьому році на сторінках варшавського польського журналу „Бюлетні польсько-український“ низку статей на українські теми. Про хиткість психологічної підготовки польського громадянства і проти пропаганди польської цивілізаційної місії на українських землях; про сутне значіння ризького договору (та стаття підлягла конфіскації), проти порівняння Дмитра Данилишина й Василя Біласа з убивником през. Нарутовича Неландомським, проти тези про потребу українського партнера, проти польської наївності на греко-кат. духовенство, про українську закордонну пропаганду, про здогядне українське германофільство, проти ображування українців у польських національних маніфестаціях, проти шкільної україзації й науки історії у польській мові в українських державних школах. Ця моя публіцистична діяльність на сторінках польської преси дає притоку „Нашому Кличу“ оце вже в другому числі відсуджувати мене від совісті й чести, дати на мене всі „принципіальні“ помилки та „подемізувати“ вищезгаданими методами. М. І. доказом мого запроданства мають бути гонорари за ті мої статті. Обережно, панове, з грошевидами закладами! Я є професійним журналістом і не соромлюся брати гонорари за статті, які підписую поимним іменем та за які відовідаю перед громадянством і чинниками, які є єдине покликани моєю політичною діяльністю судити. З гонорарів з польської преси я ніколи не міг би втриматися, вони ніколи не могли і не можуть стати і найіскреннішою підставою моєї матеріальної екзистенції. Беру їх радше для заселі, що статті на українські теми повинні бути для польської преси таким самим вартісним актуальним матеріалом — особливо для преси спеціально зацікавленої в українській тематичній — що статті економічні чи закордонно-політичні, та ще й тому, що такі статті вимагають далеко більше знань і праці, ніж наприклад пашівлі на земляків у „Нашому Кличу“. Однак панове, скільки то одиниць в останніх роках зробило своєю професією — гурра-патріотизм. Отже може погодитися: ви, панове, що маєте професійний привілей давати всім і всім хурликам й запроданцям — виконуйте на здоров'я ту свою професію, поза якою нічого не виїєте, а дозволяйте мені, професійному журналістові, виконувати свій обов'язок журналіста супроти різної преси та різної інформаційної служби на сторінках преси чужої.

І. Келдин.

Масовим членством до Т-ва „Просвіта“ алегшимо працю „Просвіти“, а / через неї поправимо й долю Українського Народу. / Тож нимскорше станай членом Т-ва „Просвіта“.

Чи писати на українські теми у польській пресі є національним злочином?

Кожний примітивізм полягає на тому, що консервує речі, захоплюється ними або найшудерніше їх інтерпретує тоді, коли вони дійде, в народів і в країнах, що з примітивізмом порвали, давно вже вирішені і де ними взагалі ніхто собі голови не морочить. До таких справ належить також питання інформації та пропаганди національних цілей, вимог і інтересів серед чужинців. До безспірних, аксіомних прав належить: 1) інформаційно-популяризаційну працю про рідні справи треба вести скрізь, серед усіх держав і народів глобу, де лише трапляється до цього нагода. Тому і ми слухно маємо претензію не лише до нашої політ. еміграції в європейських столицях, щоб займалася там широкими відомостями про Україну, українців і їх актуальні болячки, але й до українських колоній на Зеленому Кліні, у пралісах Бразилії чи в околицях Сіді-Бішру в Єгипті, щоб несли з собою і залишали по собі в чужинському краю трішки слід у постаті спопуляризування основних відомостей про рідний край і нарід. Ясно, що коли можна і треба робити це серед нафрів і зулюсів, то можна і треба робити серед найближчих сусідів, без огляду на наші мнішні аземи з ними, — або й саме з огляду на ті відносини. Бо: 2) Популяризація національних цілей серед табору противників, публіцистична оборона своїх прав та інтересів, і полеміка з біжучою, шкідливою нам, національною політикою влади є одним із найголовніших засобів легальної політичної боротьби. Кожний півграмотний воєн на фронті знає, що преса, інформація і пропаганда є засобами морально-го розброєння противника, є чинниками його психічної демобілізації. 3) Найгіршою, найменше доцільною і цілком перестарілою методою інформ. служби серед чужинців є пропагандивні брошури, летючки, проспекти, які коштують величезні гроші та до яких чужинець а пріорі ставиться з недовірою, як до тенденційно-пропагандивної літератури, і з засади її не читає. Зате найкращим і майже єдиним способом, яким можна діяти до чужинського, особливо ворожо настроєного, читача, це сторінки його власної преси, до якої він має довіру. Тому найбільшим успіхом інформаційної служби є добути собі доступ на сторінки чужинської преси, яка достарчені інформації та статті льовляно друкувала. 4) Промовляючи до чужинця або зокрасім не поінформованого або ворожо настроєного, не можна казати до нього тоном, який ще дужче його настроює би, не можна підходити до теми з такого становища, яке ще дужче закріплює би його в пересвідченню, що його ворожість є цілком оправдана. Дипломат, який промовляє до свого противника в той спосіб, що його ображує, виводить з рівноваги і спонукує викинути за двері — є, здається, дуже кепським дипломатом, а поміж дипломатами й публіцистами є та схожість, що одні і другі мають свого противника переконати. Єдина можливість навести зрозуміння чужинця для чужинцю, байдужих або ворожих справ, це переконати його, що ці справи вижуться з його власних інтересів і що не є його інтересі ціми справами нехтувати або їх засадничо поборювати. 5) Коли справа загалом є актуальна — так, як справа українська, — то лише очію публіцистичного

хисту є знаходити такі теми і так їх оброблювати, щоб сама чужинська преса була заінтересована в тому публіцистичному матеріалі. Трудність при зладжуванні такого матеріалу та, щоб справа була поставлена з рідного національного становища гідно, щоб інформаційні дані були 100-процентово правдиві та щоб одночасно стаття була само собою для чужинця цікава.

І т. д. і т. д. — це речі, які у визвольницьких рухах чехів, ірландців чи катальонців давно вже були перемелені. У нас воно трошки інше. У нас завжди знаходяться „принципіальні“ гурра-патріоти, для яких деякі цілком ясні речі є завжди ще табакою в розі. Наприклад: 1) Злочином є взагалі інформувати поляків про українські цінності, значіння укр. проблеми й укр. вимоги, злочином є на сторінках польської преси оспарювати урядову національну політику, а коли вже взагалі хтонебудь з українців з якимнебудь полком чи до якогонебудь поляка говорять, то невідхильно повинен на першому місці заявити, що буде з усіх сил старатися всіх поляків винищити. Лише така пресова служба серед поляків може есентуально (ще не напевне) найти гурра-патріотичну згоду.

Колиб нпр. „Наш Клич“, нове гніздечко українського примітивізму, ставив справу так: „Взагалі ніякі пресові зв'язки з поляками нам не потрібні. Психічна демобілізація поляків є для нас шкідлива. Не бажано собі, щоб польські політики колинебудь догналились значіння української проблеми в її міжнародному східно-європейському масштабі. Не лежить в нашо-му, націоналістичному інтересі, щоб переконувати поляків про шкідливість урядової польської національної політики. Навпаки, хочемо, щоб та політика була для українців ще гірша, щоб йшла перманентна „пацифікація“, щоб Польща „вирішувала“ українську проблему так, як її „вирішує“ нинішня Росія. Бо лише серед переслідів кріпшання наші, націоналістичні впливи і наше значіння росте пропорціонально до зросту переслідів. Хай живе гасло „чим гірше, тим ліпше!“ — Колиб, кажемо, гурра-патріоти з „Нашого Клича“ так ставили справу, то це булоб становище дуже мужнє. Річ ясна, що так формульоване становище саме з погляду визвольницької боротьби злочинне й абсурдне. Таке становище повинно нпр. нині казати „Ідеологам“ і „політикам“ з „Нашого Клича“ найбільш радіти зі стану річей на Наддніпрянській Україні, бож там Постишеви довели до майстерства той режим, який згідно з теоріями українського новітнього націоналізму є для нього, того націоналізму, найдогідніший та який має довести український нарід найпростішим — революційним — шляхом до повного визволення. Трагічний приклад УСРР вказує якнайбільш пророчесно, що гасло „чим гірше, тим ліпше“ є абсурдом, є саме засудом смерті революційної ідеї. Але бодай назовні, на перший безкритичний погляд таке „принципіальне“ розуміння, яке ми вище навели, не булоб позбавлене познач догми.

Однак „Наш Клич“ навіть так свого становища не формулює. Він ставить справу інкше: польська преса, як преса патріотична, є пресою великодержавницькою і стоїть на сторожі неповідомості нинішньої державної теи-

До віднови Собору св.Юра у Львові.

Три роки тому помістив я в „Ділі“ три фейлетони „Як відновити церкву св. Юра у Львові?“ При теперішній її обводі бачу, що мої гадки були влучні, от, хочби щодо білої підлоги, яка збільшує красу і чистоту церкви. Я оглянув на днях тоті роботи і додам ще деякі зауваги.

Пічну від підземелля, від крипти. Не бачив я ніде склепу, де так добре переховувалися би моші мерців, як у тій сухій підземеллі. Колиб нпр. дерев'яна домовина (гадаю тисова) ігумена Никифора Шептицького була внутрі вилонена олов'яною бляхою, що як відомо знаменито консервує тіла, тоді збереглося би навіть лице покійника, як це бачили ми нпр. на Чернігівщині під одною церквою або у Бремені. При нагоді віднови храму пропоную вилонити те підземелля пантами зі старої підлоги і повалити склепіння додаючи при заправі чорного карболю. Панті вилонити дешевим, добрим способом на сухім піску без дорогого підцементування. До так прилагодженої крипти треба поставити домовини (зроблені з мідяної бляхи) ігумена Никифора, якого шовкова мантия знаменито збереглася (шовк добрий не гниє в гробах), далі знайдені голови священників-крилошан церкви св. Юра, далі перевести з Личаківського цвинтаря (який небавком буде зачинений) домовини першого народного проповідника св. Юра Маркіяна Шашкевича, митрополитів і єпископів: Григ. Яхимовича, Кулязовського, Куземського, праведника Сидора Дольницького, історика Петрушевича, з Яніаського цвинтаря єпископа луцького (що владикував увесь час на Сибірі) Боцяна.

Щодо проекту уфундувати срібний кивот на головній вітарі, то я радий би поставити там артистичний бронзовий, замість коштів на срібний кивот, краще відлити св. Юра на коні над фасадом храму, бо нищиться вона з каменя від ерозії та відірветься з залізних штаб, які її підтримують.

Гарні сходи перед церквою як аналогію до високо поставлених статуй св. Івана Золотоустого і Василя Вел. треба би прикрасити бронзовими, кришеними, а бодай олов'яними статуями основників храму св. Юра, короля Данила і його брата ки. Василька, який як чернець був при тім храмі першим священником.

Собор у середині дуже бідний на пам'ятки: епітафи, надгробники тощо. Невеличка таблиця в честь св. Кирила і Методія, сива невизначна в пам'ять Маркіяна Шашкевича, ось і все! Портрети львівських митрополитів в алябастрових ординарних, ніби бароковим обрамлюванні, які робив перед п'ятдесяти літами шантажник і блягер, треба замінити плоскорізьбою. Обрамлювання глибоко впущене в мур можна би лишити, щоб не ослаблювати філіарів. Вважаю хибною гадкою підносити на ступінь підлогу церкви перед царськими воротами, а далі і вітар. Через ті ступні народ на церкві менше буде бачити священослужителів. Треба би зробити саме навпаки: від дверей церкви поміст повинен бути як у деяких протестантських церквах вищий, а ступні спадати до вітаря. Тоді не треба при важніших подіях у церкві підноситися, вилізати на лавки і ін.

Собору св. Юра не треба очищувати на стінах як нпр. Успенську церкву, бо собор ставлений не з каменя, а з цегли. При малюванні стін (радив би я тільки аль фреско) відчиститься їх поверхня до окрас. На стінах і склепіннях, де більше місця, не радив би я малювати образів, але замовляти і малювати в робітнях знаменитих наших мистців дома на полотнах, відтак давати їх на стіні з золоченим обрамлюванням доповненим штукатуркою. Образи на полотні переховуються сотні і тисячі літ, а всі стінні малювали облітають і тріскають як пр. Леонарда да Вінчі „Тайна Вечера“ або малюнки Сикстинської каплиці.

о. д-р Й. Застирець.

В справі української мови в румунських школах.

Члени Української Національної Партії в Румунії сенатори д-р Володимир Залозецький і д-р Денис Маєр-Михалєвський та депутат Юрій Сербинюк внесли до міністерства освіти в Букарешті таке прохання: „Пане міністре! Маючи на увазі наближення шкільн. року, підписані парламентаристи, представники української мовності в камері й сенаті, просять, щоб наказ міністерства прилюдної освіти, виданий у жовтні минулого року стосовно науки української мови, виконало цього року в цілості й докладно, а саме:

1) Щоби засновано катедру української мови в чоловічій і жіночій нормальних школах у Чернівцях, так, щоб деякий відсоток учнів українського походження в першій класі, котрі потім будуть учитися побіч усіх інших предметів і української мови, могли навчатися по скінченні нормальної школи й української мови в громадах з населенням цієї мовності.

2) Щоби ученики першої класи початкових шкіл могли засвоювати собі добре наукові предмети, просимо навазати, щоб у цій класі учили всіх предметів по українськи, переходячи поступово до науки румунської мови.

3) Щоби заведено науку української мови

ще й у громадах з українським населенням: у радощевському повіті по громадах — Устє Путилова, Шпитки, Стебни, Довгополе, Дихтинець, Яблонія, Конятин, Киселиці, Сергії, П'яска, Селетя, Шипіт, Руська Молдавія, Руснебул, Шербівці, Воачинці, Черепківці, Слободія, Берліні, Старча, Бродина, Станівці, Долішні, Гербоівці, Рогозешти, Балківці, Него-тіна, Башківці над Серетом; у черновецькому повіті в громадах — Іванківці, Педиківці, Маморандія, Летучени Тевтула, Гоголіна, Лукавіця, Кут Байський, Кучурів Великий, Михалче, Камена; в сторожинецькому повіті по громадах — Коотинці, Кабин, Слободзія, Комаринці, Калинівці (Ясінка), Панка, Комарівці, Дуброва, Червона, Мігучени, Камевка, Корчівці, Ванилів н. Сер.; в кімполунгському повіті в громадах — Арджел, Чумурна, Руська Молдавія, Руснебул і Бряза“.

На це назначив міністр нараду з українськими парламентаристами на середу, 13. ц. м. Тимчасом стало відомим, що катедри української мови та гр.-кат. реалії в колишній українській державній гімназії, тепер другій, уже покасовані.

„Час“.

На маргінесі одної нотатки.

В ч. 274 „Діла“ з 13. вересня ц. р. появилася новинка про навчання української мови в тернопільських польських гімназіях. Стилізція новинки і її зміст викликає враження, немовби в Тернополі не було української гімназії і з колючести так багато нашої молоді опинилося в польських гімназіях. Тимчасом у Тернополі є коледжійна гімназія Рідної Школи з правом приймання хлопців та дівчат до I. класу нового типу, IV. і V. класу старого типу, а дівчат до всіх решти класів старого типу повної гімназії. І на цей шкільний рік гімназія Рідної Школи могла би ще прийняти кілька десятків учнів і учениць, однак багато родичів воліло чомусь записати своїх дітей до польських гімназій. Тут не можна говорити про примус. Ніхтож не може примусити синів і дочок, а навіть урядовців записувати своїх дітей до польських шкіл, а вже тим більше до польських приватних шкіл (Т. Ш. Л.). Нам відомі факти, що навіть священники посилають своїх дітей до цих приватних польських шкіл. Який примір дають вони своїм парохіянам, які очевидно на них покликаються?

Один з батьків.

Турецько-грецька поязня.

ЛЬОНДОН. 14. 9. ПАТ. Гарантіяний пакт між Туреччиною і Грецією називають в Лондоні актом першорядної міжнародної ваги. Одинадцять літ тому Туреччина і Греція находилися в стані гострого конфлікту. Воєнні діляння в Малій Азії в роках 1921. і 1922. скінчилися перемогою турецької армії під командою ген. Мустафи Кемалі над грецькою. Сьогодні тойсам Мустафа як президент Туреччини підписав з Грецією пакт припини і заповів свою офіційну візиту в Атеах. Ту перемену грецько-турецьких взаємин оцінюють у Лондоні як доказ упорядкування ситуації на Балкані, яке дає сьогодні більше заперки стабілізації миру, ніж деінде в Європі.

Міжнародний Комітет Допомоги Голодуючій Україні в Парижі.

(Власна кореспонденція).

У зв'язку з закликом українського католицького єпископату до християнського світу в справі допомоги голодуючій Україні в Парижі зорганізували міжнародний комітет допомоги голодуючій Україні, в якому приймає дуже активну участь полковник УГА Василь Шиваний (архикнязь Вільгельм Габсбург).

Лист з Рад. України.

Російський щоденник „Новое Русское Слово“ з Нью-Йорку подає лист молодого селянина України до батька в Америці.

Дочка між іншим так пише:

„Я поїхала до В. Дістала там тільки одну пляшку молока і кілька рублів. Думала, куплю хліба хоч фунт. Не було. Перейшла асфальт і не було, навіть чвертки фунта.“

„Але дорогий Тату, перейти тут кілька кіл і лежать трупи. То чоловік, то жінка, то дитина. Просто жах. Публика ходять і навіть звертає увагу. Тому всі такі прибиті.“

„На другий день я опроватила три ботики хліба. Я думала, що з'їм його за один день, але як ножем по серці пройшло. Перед моїм очима стала померша моя донечка Вірус. Перед сном кусник хліба, а ще вховаю змариш!“ Ах, Вірус, я ніде тоді не могла добути ані хліба ані склян молока. Я просила: Візьміть, скільки хочете, дайте дайте дайте хоро! Та ні за що не дають. Колись думав про себе і не жаль йому другого і то біла Вірус померла.“

„Фель також такий нещасливий. Навіть подібний на дитину — одні кістки. Також украв і кусник хліба вратував його.“

„Люди тут стараються жити, годують родинами. Мелють гречаву полову.“

„Давніше, як Вам відомо, в цей час ми з'їдали збіжжя, а в нас тепер ледви зачинається. Хто не має охоти (ані сили) працювати. Давно робітників всього 200 грамів (чверть фунта хліба); другий раз ашу з жита без нічого: ну, а гроші ані балакай. Словом, буть і плачати дають. Життя страшно важке.“

„Я їхала з В. з чоловіком із села Молочка. В Молочках осталося при житті не більше 30 душ. Таких сіл дуже багато, де люди помирали. У нас в К. також жах. Мерці ходять по домовини, просто кидають в яму по кілька трупів.“

„В Мотрунках всі наші свої аж померли.“

Зменшено вивіз беконів.

Бритійське міністерство рільництва зменшило представників держав, які привозять в Англії бекони та шинки, що від 15. ц. м. до кінця лютого, отже на час 24 тижнів зменшило привіз їхніх продуктів. Контингент для Польщі зменшено на три і пів мільона соттарів, що в порівнянні з попереднім контингентом означає редуцію на 21 проц. Коли взяти під увагу, що ця зимової продукції беконів з Англії найважливіший, то бритійське міністерство рільництва вистосувало тим разом супроти чужих імпортів дуже значну редуцію, щоб підтримати нашу продукцію беконів.

Вимордували кількасот тисяч людей.

Із Шангаю повідомляють, що в північній частині провінції Чегуан китайські банди пускаються страшних жорстокостей. Міста Гу-Чіан, Нан-Кіан і Па-чун багаті спільними спалили. Коло 200.000 людей вирівали з цих і селах коло Па-Чун вимордували все, що могли, залишаючи при житті тільки 7 мешканців. У Чі 600 осіб погребали живцем, в Тан-Ку 100 осіб в Нан-Кіан і тіл убитих людей уклали на який костир і підпалили. В Па-Чун 1.600 осіб вели на поле і вимордували вогнем своєрідно.

По широкому світі.

— Міністр закордонних справ Бей відіслав Залізія на конференцію в марш. Штутгарті в актуальних справах.

— У вуглевому басейні в Пенсильванії страйкувало 30 тисяч вуглекопів.

— У Берні почалися торговельні переговори швейцарські переговори в справі закордонної нової контингентової угоди зі Швейцарією.

переложити акт обвинувачення на українську мову. Того зажадали обвинувачені, показуючись на обов'язуючій приписі і відмовляючись прийняти акт обвинувачення в польській мові. Суд рішив прихилитися до цього домагання і дав переложити акт обвинувачення на українську мову. Справа тягнеться вже від трьох років, причому слідство веде суддя для справ особливої ваги Демант.

— Нагайя суд у Куликіві. В чотирь запала постанова судової влади, щоби розправа проти Петра Жуланецького відбувалася перед нагайним судом не у Львові, лише в Куликові. Жуланецький, селянин із Колодни, обвинувачений в убивстві Стельмахової. Розправа відбудеться в найближчі, тієї понеділок. Незалежно від нагайного суду над Жуланецьким відбудеться розправа проти Шафранського та Нікратовича перед звичайним судом.

— Румунська хлібоїдщина. Читаємо у черво-
вещькому „Часі": Від якогось часу редагують
за румунські гроші відсутники від українсько-
го народу сай „Голос Буковини". Ці юди іскв-
ріотські запроднують за марний гріш румуна
цілий український нарід. Ім запахли вибори. Хо-
тять трохи заробити. А ліберали добре платять
своїм послугачам. Але ті ренегати так забулися,
що не перестають обивати помяни всіх укра-
їнців, хто лише щонебудь прашає для украї-
нського народу. „Голос Буковини" посилають
покищо даром. Люди радо приймають. А потім
платитимуть сірко.

— Хотять клятин. Б. жидівський посол на сойм Вигоцький з Вильна звернувся до виленського рабіна з домаганням кинути кляту на жидів, що продають німецькі товари. Рабін заявив, що не може дати конкретної відповіді, бо мусить наперед ствердити в книгах талмуду, чи така клятва була би згідна з основами жидівської peairii.

— Львівська хроніка. Урядника львівського магістрату Влад. Кісчучовича арештовано за зловживання, яких допускався при примусових утриманнях збанкрутованих фірм. — Василь Марушак, що перед кількома місяцями напав на інкасентку львівського бровару і вирвав їй течку, а готівкою 739 зол., засудив присягний суд на два роки в'язниці. — Арештовано 23-літнього Стан. Нікрогольського, що викрав кондукторці трамваєві білетти і продав їх на вулиці по 10 сот. — Наслідком скажених серед котів на Знесінні наказано облаву на ті звірята, наслідком чого дозволено й убити кількадесят котів.

— **Брови і старість.** Англійський лікар П. М. Фішер дійшов після довгих дослідів до висновку, що старість найкраще планувати не на підставі цивилі, зморщок або втрачених зубів, а на підставі форми брів. У ювасім молодих — каже він — брови стоять над берегом очних ям, а літми вони западаються і обличчя стає від них поважніше, шораз суворіше та сумніше. Знавць брів упевняє, що навіть мистецтво косметики не всиді осушати тик, що зміють читати з положення брів поважний вік людини. Дуже можливе, що саме винахід штучних брів, що став такою модний останніми роками серед жіноцтва, має на меті затерти ту найбільше неди-скретну злізку старости на жіночому обличчі.

— Морський вовк жіночого роду. Цими днями на французькому острові Кессант біля Бресту святкували 70-ліття найстаршого тамашнього моряка. Цей старий „морський вовк“ зветься Жанна Туаль і є жінкою. Панна Туаль (досі незаміжня) — донька старого моряка, закохала в морі, вибрала професію своїх предків і з молодих літ почала не тільки ходити в штанах, але й причітатися до мужеського життя. Вона перейшла всі ступні морської кар'єри до капітана і команданта фльотили, завжди щаслива у своїх далеких мандрівках. Нині очі її ослабли і вона мусить доживати віку на суходолі.

— Хто виграв на лотерії? 13-го й 14-го дня
тягнення класової лотерії впали виграні на
такі числа: 15.000 зол. й а ч. 58627, 105417, 5.000
зол. на ч. 10502, 23226, 72677, 73357, 2.000 зол. на
ч. 7746, 11607, 13438, 21851, 30245, 30582, 34071,
47530, 50061, 55869, 68156, 74378, 99967, 126418,
127096, 140950, 145689, 1.000 зол. на ч. 5527,
11845, 11878, 17477, 23005, 39555, 40586, 41699,
42018, 57108, 60529, 64623, 70932, 71525, 71588,
73993, 76798, 76798, 76599, 7566, 87864, 100961,
102752, 107953, 107999, 110290, 121231, 126355,
12303, 131381, 132352, 137514, 138978, 142853,
15.000 зол. на ч. 6900, 31246, 10.000 зол. на ч.
21127, 5.000 зол. на ч. 59555, 95588, 2.000 зол. на
ч. 8828, 37280, 40652, 40846, 50320, 85363, 95829,
104048, 105520, 107154, 108372, 117280, 135023,
151806, 1.000 зол. на ч. 2653, 5543, 18494, 22136,
23618, 24626, 26579, 31748, 35610, 37620, 41085,
47934, 49659, 50750, 51886, 58311, 60034, 63921,
67347, 75647, 75648, 80316, 81899, 83516, 87992,
92147, 97019, 99415, 99434, 102413, 104180,
107627, 112934, 114178, 116732, 119029, 122016,
127218, 136749, 143417, 145758, 146905, 150975,
151892, 152653.

Хто хоче навчитися доброї української літературної мови, хто хоче планувати історію своєї мови, хто хоче здатися, як де говорити український нарід: **ТОЯ МУСИТЬ ПЕРЕДПЛАТИТИ**

присвячений всебічному вивченню УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.
Головний Редактор і Видавець проф. д-р ІВАН ОГІЄНКО
ПЕРЕДПЛАТА: 6 зол. річно, 3 зол. піврічно, 1,50 чверть-
річно. За границю 1 амер. долар. Контр чекове П. К. О.
число 27110. — Адреса Редакції в Адміністрації:

Warszawa, Stalowa 25. m. 11.

— Першорядна кравецька робітня А. Дуфання
Львів, Пасаж Миколаяша Тел. 87-41. Матеріяли
на складі. 271 7—10

— Футра мужеські й жіночі виконує по найновішим фасонам дешево й солідно Євген Говинович, Львів, ул. Домініканська ч. 4. 324 6-30

— Заборонили релігійне свято. Українське громадянство зі Сняока й околиці хотіло улаштувати в Сняоці свято Української Молоді Христіві. На диво старання за дозволу у місцевому старостві а також у воєвідстві стрінулися з відмовою. Адміністраційна влада не дала дозволу на те свято, мотивуючи це тим, що вже відбувалися такі свята, а саме краєве в днях 5. і 6. травня ц. р. в Львові та парохіяльні в дні 14 травня.

— Московфільський виступ на лемківські школи. В народніх школах на Лемківщині з'явився т. зв. „лемківський буквар“, виданий московфілами. Крім того в Кракові видруковано „руський“ буквар, призначений теж для баламучення українського населення Лемківщини. Один примірник „лемківського букваря“ знаходиться в руках нашої редакції і про нього напишемо окремо.

— Місія у Мшані к. Львова. Від 2. до 10. ц. м. відбувалася у Мшані місія під проводом оо. Василіяні і за старанням місцевого пароха о. Миколи Хмільовського. Місія вели: о. Ігumen Луцький і о. Жупанський. За закінчення приїхав єпископ Ів. Бучко, якому на стрічу виїхало зі села поверх 100 кіннотчиків а народніх строях. Після архиєрейської Служби Божої, яку відправив Преосв. Кир Іван в асисті численно зібраного духовенства, відбувся торжественний обід 5000-ої маси доакруги села з хрестом, який вкопано опісля під церквою, де Преосв. Кир Іван виголосив прегарну проповідь.

— „Іван Каспрович і Тарас Шевченко“ це заголовок відкритої д-ра Валерія Квятковського, що його в суботу 16. вересня передаватиме львівська радіостанція на всі станції польського радіо. Початок відкриття в год. 18.15.

— **Вибори до районної палати.** Районними виборчими комісіями районної палати з виборів у повітах підлягає, кому, бережанському а бучачському стали Вінок. Літинський з Литвинова коло Підгаєць і Гнат. Мухоморові з Переволока коло Бучача.

— Перед самбірським процесом. Як відомо, перед судом присяглих у Самборі розпочинається 19. ч. м. розправа в справі збиства Т. Голука в пенсіонаті СС. Службовиць у Трускаві. На лави обвинувачених засудити: М. Мотика, засудження на два роки визначити за належання до ОУН, б. джерник пенсіонату Бунія і б. студент політехніки Р. Барановський, арештований з приводу збиства підкомісари поліції Чехословаччини у Львові. Розправа potrеває 8 до 12 днів під проводом президента окружного суду в Самборі Вондравша, б. віспрокуратора у Львові. Воронитимуть з вибору адв. Бунія адвокати Рогущкий зі Самбора і Шухевич зі Львова, а Барановського і Мотику з уряду адвокати

— За українську мову в суді. З Луцька повідомляють, що заповіджений великий комуністичний процес відложено, бо треба наперед

Олег Владимирович Костин